

6. Цесарський Ф.А. Захисна функція профспілок, форми її реалізації : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2004. 204 с.

7. Коментар до Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» під заг. ред. О.М. Стояна. Київ : Профінформ, 2000. 160 с.

8. Mickeviča N., Rācenājs K. Arodbiedrību likums ar komentāriem. Rīga, 2015. URL: http://at.gov.lv/files/uploads/files/7_Resursi/Rokasgramatas/Arodbiedribu%20likums%20ar%20komentariem%20_internetam.pdf

ПРОБЛЕМИ ПОДВІЙНОГО (МНОЖИННОГО) ГРОМАДЯНСТВА В УКРАЇНІ

Толкачова І. А.

*доцент кафедри конституційного і адміністративного права
Національного авіаційного університету
м. Київ, Україна*

Кожна держава в особі її уповноважених державних органів зобов'язана вживати усіх необхідних заходів для того, щоб її громадяни мали можливість користуватися у повному обсязі наданими їм правами, свободами та нести покладені на них обов'язки відповідно до законодавства. Тільки при наявності громадянства особа може користуватися повним комплексом прав і свобод, наданих відповідною державою, а тому інститут громадянства є одним з ключових інститутів.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про громадянство України» від 18 січня 2001 року, громадянство України є правовим зв'язком фізичної особи з Україною, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках [1]. На нашу думку, поняття громадянства необхідно розглядати саме як стійкий або постійний правовий зв'язок між фізичною особою та державою. Стійкість громадянства як у просторі, так і часі виявляється в тому, що громадянство є безперервним. Безперервність виражається у збереженні громадянства з моменту його визнання, набуття і до виходу з громадянства або його втрати відповідно до законодавства конкретної держави. На думку С. А. Авак'яна, розуміння громадянства як стійкого правового зв'язку доводить, що громадянство існує постійно, воно не зазнає автоматичного впливу різних зовнішніх чинників, а обов'язково передбачає кроки кожної зі сторін – особи та держави – для його набуття чи зміни. Вчений робить акцент на тому, що всі відносини, які виникають у зв'язку з громадянством, є правовідносинами й мають за основу ту чи іншу норму законодавства. Жодних змін стану громадянства за «фактичною домовленістю» між фізичними особами або між ними й державними органами бути не може. У кожному конкретному випадку необхідні офіційні дії сторін та офіційні рішення. Лише на цій основі один правовий стан змінюється іншим [2, с. 5–6]. Так, Ю. М. Тодика справедливо зазначив, що особа підпорядковується юрисдикції своєї держави як на терито-

рії даної держави, так і поза її межами, залишається громадянином певної держави, навіть якщо вона відмовляється користуватись наданими їй як громадянину правами чи нести по відношенню до даної держави обов'язки [3, с. 8].

У ст. 4 Основного Закону закріплено, що в Україні існує єдине громадянство [4], в той же час ст. 2 Закону України «Про громадянство України» від 18 січня 2001 року передбачено, що принцип єдиного громадянства виключає можливість існування громадянства адміністративно-територіальних одиниць України. Якщо громадянин України набув громадянство (підданство) іншої держави або держав, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України. Якщо іноземець набув громадянство України, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України. Тобто, бачимо, що в нашій державі подвійне громадянство не визнається, це означає, що держава не бере до уваги наявність у даної особи громадянства (підданства) іншої держави і ставиться до неї як до свого громадянина, визнаючи за ним права, свободи і покладаючи відповідні обов'язки.

Не встигла Україна оговтатись від «паспортного скандалу», який виник між Україною та Угорщиною, коли уряд Угорщини почав видавати паспорти жителям Закарпатської області. Так, українці, які отримували угорські паспорти у Береговому, присягали на вірність Угорщині та попереджались угорськими дипломатами, щоб ті не повідомляли про отримання документів українській владі. І вже сьогодні, Президент Російської Федерації підписав укази про можливість набуття у спрощеному порядку громадянами України громадянства Російської Федерації. Однак, знову ж таки, це є порушенням як міжнародного права, так і законодавства України. Жодних двосторонніх чи багатосторонніх угод з даного приводу між Україною та Російською Федерацією не існує. Дана ситуація може призвести до загрози вторгнення військ цієї держави під приводом захисту інтересів громадян своєї країни, стати першим кроком до федералізації країни, що являє собою загрозу цілісності держави. З цього приводу була скликана Рада безпеки ООН, яка засудила дії Російської Федерації. Держави Європейського Союзу, США і Канада заявили, що відреагують на цей виклик введенням нових санкцій проти Російської Федерації, оскільки це є загрозою не тільки для України, а й для країн Європейського Союзу. Відповідно до Закону України «Про громадянство України», втрата громадянства України відбувається не автоматично з набуттям громадянства іншої держави, а виключно з дня видачі Указу Президентом України про припинення громадянства щодо певної особи. Сьогодні необхідно першочергово вносити зміни до Закону України «Про громадянство України», які будуть передбачати автоматичне припинення громадянства України в разі набуття громадянства (підданства) іншої держави або держав, ввести кримінальну відповідальність за приховування факту набуття громадянами України іншого громадянства (підданства). Це є доречним, оскільки, станом на сьогодні, для України подвійне (множинне) громадянство несе в собі загрозу територіальної цілісності держави, породжує сепаратистські настрої, дестабілі-

зовує ситуацію в країні, сіє напругу та ворожнечу, що, безперечно, може породити конфлікти як всередині країни, так і ззовні.

На підставі вищезазначеного, можна констатувати, що останнім часом проблема збереження територіальної цілісності України стоїть надзвичайно гостро, тому подвійне (множинне) громадянство слід терміново заборонити. Для прикладу про доцільність заборони в Україні подвійного (множинного) громадянства можна привести досвід Польщі, де останній президент Другої республіки (1918-1939 рр.) мав, крім польського, ще й громадянство Швейцарії, куди і втік після вторгнення в Польщу гітлерівських військ. На жаль, за останні двадцять вісім років, питанню громадянства не було приділено належної уваги. До Верховної Ради України було подано численні законопроекти, але, на сьогоднішній день, питання залишились не врегульованими. Президентом України було подано до парламенту важливий проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про громадянство України» щодо реалізації права змінити громадянство» від 13 березня 2017 р. № 6175, в якому містилась норма про те, що громадянин України, який добровільно набув громадянство іншої держави, вважається таким, що виявив намір змінити громадянство та надав згоду на припинення громадянства України [5]. Але механізм реалізації даної норми потребував уточнення та деталізації.

Станом на сьогодні, з урахуванням обставин в яких перебуває Україна, заборона подвійного (множинного) громадянства сприяла б: підвищенню рівня стабільності політичної ситуації і національної безпеки; збереженню суверенітету та територіальної цілісності України; недопущенню впливу іноземних держав на внутрішню і зовнішню політику України; зменшенню імовірних проявів міжетнічних конфліктів тощо.

Література:

1. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 13. Ст. 65.
2. Авакьян С. А. Гражданство Российской Федерации. М. : Рос. юрид. издательский дом, 1994. 128 с.
3. Тодика Ю. М. Громадянство України: конституційно-правовий аспект : навчальний посібник. Х. : Факт, 2002. 254 с.
4. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Про внесення змін до Закону України «Про громадянство України» щодо реалізації права змінити громадянство: Проект Закону України від 13 березня 2017 р. № 6175. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61320.